

ĐỀ CƯƠNG HỌC PHẦN CÁC DÂN TỘC VÀ CHÍNH SÁCH DÂN TỘC Ở VIỆT NAM

1. Mã học phần: ANT1101

2. Số tín chỉ: 03

3. Học phần tiên quyết: Nhân học đại cương (ANT1100)

4. Ngôn ngữ giảng dạy: Tiếng Việt

5. Giảng viên:

Giảng viên 1:

Họ và tên: Nguyễn Vũ Hoàng

Chức danh: học hàm, học vị: Tiến sĩ, Giảng viên chính

Thời gian, địa điểm làm việc: Khoa Nhân học, Trường ĐHKHXH&NV, ĐHQGHN, 336 Nguyễn Trãi, Q. Thanh Xuân, Hà Nội

Điện thoại, email: hoang.nguyen@vnu.edu.vn

Giảng viên 2:

Họ và tên: Phạm Văn Lợi

Chức danh: học hàm, học vị: Phó giáo sư, Tiến sĩ

Địa chỉ liên hệ: P103 nhà A, 336 Nguyễn Trãi, Thanh Xuân, Hà Nội

Điện thoại, email: ploivme@gmail.com

6. Mục tiêu của học phần:

Học phần này cung cấp cho sinh viên những tri thức cơ bản về các đặc trưng văn hóa của các tộc người sinh sống ở Việt Nam; một số chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước trong việc giải quyết các vấn đề mà các dân tộc đang đối mặt; một số ưu việt và hạn chế trong việc thực hành các chủ trương chính sách đối với tình hình thực tiễn của các dân tộc; phân tích sự biến đổi văn hoá, kinh tế, xã hội của các tộc người trước sự tác động của một số chính sách dân tộc trong quá trình đổi mới và hội nhập quốc tế.

7. Chuẩn đầu ra của học phần (Course learning outcomes = CLO).

- Kiến thức:

CLO1: Hiểu về quá trình tộc người ở Việt Nam, các khái niệm cơ bản về tộc người, dân tộc, chính sách dân tộc;

CLO2: Hiểu được những đặc trưng văn hóa, kinh tế, xã hội liên quan đến môi trường sinh sống và điều kiện lịch sử của các tộc người ở Việt Nam

CLO3: Hiểu được quá trình thay đổi của chính sách dân tộc của các triều đại phong kiến Việt Nam trong lịch sử

CLO4: Hiểu được các nguyên tắc cơ bản, các thành tựu lớn của chính sách dân tộc ở Việt Nam trong gần một thế kỷ qua.

- Kỹ năng:

CLO5: Có khả năng vận dụng kiến thức để phân tích sự biến đổi văn hóa, kinh tế, xã hội của các tộc người trong bối cảnh toàn cầu hóa.

CLO6: Phân tích, đánh giá những ưu điểm và nhược điểm của một số chính sách dân tộc đối với một số địa phương có nhiều tộc người cư trú.

- Thái độ (phẩm chất đạo đức cá nhân)

CLO7: Rèn luyện thái độ tôn trọng đa dạng văn hóa, ý thức tự tôn của các tộc người khác nhau.

CLO8: Rèn luyện tính trung thực, tự giác trong nghiên cứu tài liệu, trình bày, thuyết trình khoa học.

8. Ma trận liên kết chuẩn đầu ra

Ký hiệu	CĐR của học phần	CĐR của chương trình đào tạo
Kiến thức		PLO12, PLO13, PLO14
CLO1	CLO1: Hiểu về quá trình tộc người ở Việt Nam, các khái niệm cơ bản về tộc người, dân tộc, chính sách dân tộc.	
CLO2	Hiểu được những đặc trưng văn hóa, kinh tế, xã hội liên quan đến môi trường sinh sống và điều kiện lịch sử của các tộc người ở Việt Nam	
CLO3	Hiểu được quá trình thay đổi của chính sách dân tộc của các triều đại phong kiến Việt Nam trong lịch sử.	
CLO4	Hiểu được các nguyên tắc cơ bản, các thành tựu lớn của chính sách dân tộc ở Việt Nam trong gần một thế kỷ qua.	
Kỹ năng		PLO15, PLO16 PLO17, PLO18 PLO19, PLO20 PLO21
CLO5	Có khả năng vận dụng kiến thức để phân tích sự biến đổi văn hóa, kinh tế, xã hội của các tộc người trong bối cảnh toàn cầu hóa.	
CLO6	CLO6: Phân tích, đánh giá những ưu điểm và nhược điểm của một số chính sách dân tộc đối với một số địa phương có nhiều tộc người cư trú.	
Thái độ		PLO22, PLO23, PLO24
CLO7	Rèn luyện thái độ tôn trọng đa dạng văn hóa, ý thức tự tôn của các tộc người khác nhau.	
CLO8	Rèn luyện tính trung thực, tự giác trong nghiên cứu tài liệu, trình bày, thuyết trình khoa học.	

9. Kế hoạch và nội dung giảng dạy của học phần

Tuần	Nội dung chính	Tài liệu chính cần đọc
Tuần 1	Vấn đề dân tộc ở Việt Nam - Những vấn đề chung - Việc xác định thành phần tộc người ở Việt Nam và thế giới	Học liệu số 20: Chương 1
Tuần 2	Vấn đề dân tộc ở Việt Nam - Xác định thành phần tộc người những năm gần đây - Phương pháp nghiên cứu chính sách dân tộc	Học liệu số 20: Chương 2 Học liệu số 3, 4
Tuần 3	Điều kiện tự nhiên và một số vấn đề về lịch sử tộc người ở Việt Nam	Học số 6: trang 27-83. Học liệu số 7: trang 27-44; trang 60-100.
Tuần 4	Chính sách và hệ thống chính sách dân tộc - Chính sách dân tộc trong lịch sử các triều đại phong kiến ở Việt Nam	Học liệu số 9

	- Những nguyên tắc cơ bản của CSDT ở Việt Nam	
Tuần 5	Chính sách và hệ thống chính sách dân tộc - Hệ thống cơ quan ban hành chính sách - Một số chính sách dân tộc quan trọng trong những thập niên gần đây	Học liệu số 13, 14, 18,
Tuần 6	Sinh kế tộc người và chính sách liên quan - Đa dạng sinh kế tộc người	Học liệu số 6, 7, Học liệu số 15 (chương 1, 3, 5)
Tuần 7	Sinh kế tộc người và chính sách liên quan - Những chính sách về kinh tế ở Việt Nam (Xóa đói giảm nghèo) - Tác động của một số chính sách kinh tế tới tộc người	Học liệu số 18, 12.
Tuần 8	Văn hóa tộc người - Văn hóa và những chính sách về bảo tồn văn hóa	Học liệu số 6, 7
Tuần 9	Văn hóa tộc người - Ngôn ngữ tộc người và những chính sách liên quan (Chính sách giáo dục) Kiểm tra giữa kỳ Bảo tàng DTHVN	Học liệu số 11, 05
Tuần 10	Biến đổi xã hội tộc người Thảo luận nhóm: Những vấn đề phát triển và biến đổi kinh tế - xã hội ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi - Những biến đổi quan hệ xã hội	Học liệu số 6, 7
Tuần 11	Biến đổi xã hội tộc người - Những ảnh hưởng của chính sách di dân và tái định cư	Học liệu số 1
Tuần 12	Hội nhập và phát triển - Du lịch và văn hóa tộc người	Học liệu số 2
Tuần 13	Hội nhập và phát triển - Toàn cầu hóa và các quan hệ xuyên quốc gia	Học liệu số 16
Tuần 14	Chính sách dân tộc những vấn đề đặt ra hiện nay - Những vấn đề lý luận và thực tiễn của chính sách dân tộc qua 25 năm thực hiện công cuộc đổi mới - Những vấn đề cấp bách đang đặt ra hiện nay	Học liệu số 10 và 17
Tuần 15	Thảo luận, tổng kết Những vấn đề văn hóa, môi trường và toàn cầu hóa ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi	Học liệu số 19

10. Các yêu cầu đối với học phần

- Sinh viên cần đọc, nghiên cứu tài liệu bắt buộc, hoàn thành tất cả các bài tập cá nhân và bài tập nhóm.

- Sinh viên tham gia tối thiểu 80% số giờ học trên lớp dưới sự hướng dẫn của giảng viên
- Các yêu cầu về tự học:
 - + Chủ động tìm đọc tài liệu trên thư viện điện tử của nhà trường và học liệu được giảng viên cung cấp. Hoàn thành việc đọc tài liệu trước khi tới lớp.
 - + Các bài tập nhóm hoàn thành việc chuẩn bị và gửi file trình chiếu tới giảng viên trước buổi học 01 ngày.
 - + Bài tập cá nhân, tiểu luận nộp đúng thời hạn yêu cầu.

11. Phương pháp dạy - học

- Giảng viên sử dụng linh hoạt các phương pháp giảng dạy sau trong quá trình giảng dạy:
 - + Thuyết giảng
 - + Tổ chức hoạt động cho sinh viên tham gia thảo luận tại lớp liên quan đến nội dung bài giảng.
 - + Hướng dẫn sinh viên hoạt động nghiên cứu theo nhóm.
 - + Mô hình lớp học đảo ngược (flipped classroom)
 - Yêu cầu về phương pháp học tập đối với người học gồm:
 - + Tự đọc tài liệu trước khi đến lớp.
 - + Tham gia nghe giảng, tham gia các hoạt động trên lớp theo sự tổ chức và hướng dẫn của giảng viên.
 - + Tham gia các hoạt động nhóm/ cá nhân.
 - + Tìm kiếm và tự nghiên cứu các tài liệu liên quan đến nội dung môn học.
 - Và một số phương pháp giảng dạy và học tập khác nhằm hỗ trợ người học rèn luyện các kỹ năng và nâng cao khả năng học tập suốt đời.

12. Phương pháp, hình thức kiểm tra - đánh giá kết quả học tập học phần:

- *Kiểm tra - đánh giá thường xuyên: 10%*
Được đánh giá dựa trên các cơ sở sau:
 - + Đến lớp đều đặn, đúng giờ;
 - + Đọc tài liệu trước khi đến lớp;
 - + Tích cực tham gia thảo luận, lắng nghe và phản hồi sinh viên khác thảo luận.
 - + Tích cực tham gia website môn học.
- *Kiểm tra-đánh giá giữa kỳ và cuối kỳ (30%):*
Được đánh giá bằng bài thi viết hoặc tổ chức thuyết trình theo nhóm để kiểm tra kiến thức của sinh viên đã tích lũy được cho đến thời điểm thi. Sinh viên sẽ được thông báo trước 01 tuần về những nội dung để chuẩn bị.
- *Kiểm tra - đánh giá cuối kỳ (60%):*
Được đánh giá bằng bài thi viết hoặc tiểu luận nhằm kiểm tra kiến thức của học phần trong học kỳ. Sinh viên sẽ được thông báo về nội dung ôn tập để chuẩn bị.

13. Học liệu:

- Học liệu bắt buộc:

1. Trần Bình (Chủ biên). *Biến đổi sinh kế và thích ứng văn hóa của cộng đồng người Dao vùng lòng hồ thủy điện Tuyên Quang ở nơi tái định cư*, NXB Thế giới, Hà Nội, 2020.
2. Nguyễn Thị Thanh Bình, Phan Thị Ngân. “Tổng quan nghiên cứu về nhân học du lịch trên thế giới và ở Việt Nam”, *Dân tộc học*, số 1, 2010, tr.44-55.

3. Nguyễn Văn Chính. “Vấn đề tộc người ở các nước phương Tây và cái nhìn tham chiếu cho Việt Nam”, *Dân tộc học*, số 1&2(185), 2014, tr.22-34.
4. Nguyễn Văn Chính. “Lý thuyết về tộc người và những thách thức mới trong nghiên cứu tộc người ở Việt Nam”, *Dân tộc học*, số 1&2(194), 2016, tr.131-146.
5. Nguyễn Văn Chính. “Người Hoa ở vùng biên giới Đông Bắc: bản sắc, quê hương và cố hương”, *Dân tộc học*, 5(221), 2020, tr.3-23.
6. Viện Dân tộc học. *Các dân tộc ít người ở Việt Nam* (Các tỉnh phía Bắc), Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội, 2014.
7. Viện Dân tộc học. *Các dân tộc ít người ở Việt Nam* (Các tỉnh phía Nam), Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội, 2014.
8. Phan Hữu Dật. *Một số vấn đề Dân tộc học Việt Nam*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội 1998, Hà Nội.
9. Phan Hữu Dật - Lâm Bá Nam. *Chính sách dân tộc của các chính quyền nhà nước phong kiến Việt Nam (X - XIX)*. Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2001.
10. Phan Văn Hùng. *Một số vấn đề mới trong quan hệ dân tộc và chính sách dân tộc ở nước ta hiện nay*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2015.
11. Vũ Tuyết Lan. “Một vài suy nghĩ về chính sách giáo dục cho người dân tộc thiểu số ở Việt Nam hiện nay”, *Dân tộc học*, số 5, 2018, tr.11-18.
12. Vũ Tuyết Lan. “Nghiên cứu về hoạt động trồng trọt của một số tộc người ở vùng biên giới Việt Nam”, Tạp chí *Dân tộc học*, số 6(222), 2020, 5-14.
13. Nguyễn Văn Minh. “Một số vấn đề về thực hiện chính sách dân tộc giai đoạn 2011-2020 và mục tiêu, nhiệm vụ giai đoạn 2021-2030”, *Dân tộc học*, số 1(217), 2020, tr.3-17.
14. Lê Ngọc Thắng. *Chính sách dân tộc của Đảng và Nhà nước Việt Nam*, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội, 2005.
15. Nguyễn Duy Thiệu (Chủ biên). *Biển đảo Việt Nam từ góc nhìn nhân học*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội, 2022.
16. Vương Xuân Tình (Chủ biên). *Văn hóa với phát triển bền vững ở vùng biên giới Việt Nam*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội, 2014.
17. Vương Xuân Tình. “Tổng luận nghiên cứu tộc người và một số vấn đề về dân tộc ở Việt Nam từ năm 1986 đến nay”, Trong *Các dân tộc ở Việt Nam, tập 1*, Vương Xuân Tình chủ biên, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2015, tr. 19-86.
18. Vương Xuân Tình. “Tổng quan chính sách dân tộc ở Việt Nam từ năm 1980 đến nay”, *Dân tộc học*, số 1&2(190), 2015, tr.17-27.
19. Vương Xuân Tình. “Vấn đề tộc người với cộng đồng quốc gia – dân tộc ở Việt Nam từ năm 1986 đến nay”, trong *Các dân tộc ở Việt Nam, tập 4, Quyển 2*, Vương Xuân Tình chủ biên, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2018, tr. 629-884.
20. Đặng Nghiêm Vạn. *Cộng đồng quốc gia dân tộc Việt Nam: Đa tộc người*, Nxb. Đại học Quốc gia TP. HCM, 2009.

- Học liệu tham khảo:

- 1) Phan Hữu Dật - Lâm Bá Nam: *Chính sách dân tộc của các chính quyền nhà nước phong kiến Việt Nam (X - XIX)*. Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2001.
- 2) Phan Hữu Dật: *Mấy vấn đề lý luận và thực tiễn cấp bách liên quan đến mối quan hệ dân tộc hiện nay*. Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2001.
- 3) Trần Văn Bình, *Các dân tộc thiểu số ở Việt Nam*, NXB Lao động, Hà Nội, 2014
- 4) Nguyễn Văn Chính. *Di cư, đói nghèo và phát triển*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, 2021.
- 5) Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện các Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IV, V, VI, VII, VIII, IX và X*. Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- 6) Lê Sĩ Giáo (chủ biên): *Dân tộc học đại cương*. Nxb. Giáo dục (tái bản lần 10), Hà Nội, 2006.
- 7) *Hồ Chí Minh và vấn đề dân tộc* (nhiều tác giả). Nxb. KHXH, Hà Nội, 1990.
- 8) Phan Huy Lê: *Quá trình hình thành và phát triển của dân tộc Việt Nam*. Tạp chí Dân tộc học số 1-1981.
- 9) Hà Văn Tấn: *Về khái niệm dân tộc của Mác và Ăngghen về sự hình thành dân tộc Việt*. Tạp chí Dân tộc học, số 1-1981.
- 10) Đặng Nghiêm Vạn: *Quan hệ tộc người trong một quốc gia dân tộc*. Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1993.
- 11) *C. Mác-Ph. Ăngghen: Toàn tập, tập 19*. Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội 1995.
- 12) Stalin: *Chủ nghĩa Mác và vấn đề dân tộc*. Nxb. Sự thật - Hà Nội, 1957.
- 13) Trần Ngọc Thêm: *Tìm về bản sắc văn hoá Việt Nam*. Nxb. TP. Hồ Chí Minh, 1997.
- 14) Hội đồng dân tộc Quốc hội: *Các dân tộc thiểu số Việt Nam thế kỷ XX*. Nxb. Văn hoá Dân tộc, Hà Nội, 2002.

14. Tóm tắt nội dung học phần:

Học phần giúp sinh viên hiểu được tầm quan trọng của vấn đề dân tộc trong chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước, bức tranh đa dân tộc ở Việt Nam như nguồn gốc lịch sử, tên gọi, địa bàn cư trú, các sinh hoạt kinh tế, văn hoá, xã hội của các dân tộc. Học phần cũng hướng người học vào phân tích sự biến đổi văn hóa, kinh tế, xã hội của các tộc người trong bối cảnh xã hội đương đại và tập trung phân tích ưu, nhược điểm của một số chính sách dân tộc có tác động lớn tới sự phát triển của các tộc người ở Việt Nam nói chung và một số địa bàn cụ thể trong quá trình đổi mới và hội nhập quốc tế.

15. Nội dung chi tiết học phần:

Bài 1: Vấn đề dân tộc ở Việt Nam

- 1.1. Những vấn đề chung
- 1.2. Việc xác định thành phần tộc người ở Việt Nam và thế giới
- 1.3. Điều kiện tự nhiên và một số vấn đề về lịch sử tộc người
- 1.4. Phương pháp nghiên cứu chính sách dân tộc

Bài 2: Chính sách và hệ thống chính sách dân tộc

- 2.1. Chính sách dân tộc trong lịch sử
- 2.2. Những nguyên tắc cơ bản của chính sách dân tộc ở Việt Nam

2.3. Hệ thống cơ quan ban hành và một số chính sách lớn

Bài 3: Sinh kế tộc người và chính sách liên quan

- 3.1. Đa dạng sinh kế (Đi thực tế ở Bảo tàng DTHVN)
- 3.2. Những chính sách về kinh tế ở Việt Nam (xóa đói giảm nghèo)
- 3.3. Tác động của một số chính sách kinh tế tới tộc người

Bài 4: Văn hóa tộc người

- 4.1. Văn hóa và những chính sách về bảo tồn văn hóa
 - 4.2. Ngôn ngữ tộc người và những chính sách liên quan (Chính sách giáo dục)
- Thảo luận nhóm: Những vấn đề phát triển và biến đổi kinh tế - xã hội ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi

Bài 5: Biến đổi xã hội tộc người

- 5.1. Biến đổi quan hệ xã hội
- 5.2. Ảnh hưởng của chính sách di dân và tái định cư

Bài 6: Hội nhập và phát triển

- 6.1. Du lịch và văn hóa tộc người
 - 6.2. Toàn cầu hóa và các quan hệ xuyên quốc gia
- Thảo luận nhóm: Những vấn đề văn hóa, môi trường và toàn cầu hóa ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi